

N. B.: All questions are compulsory.
 सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 All question carry equal marks.
 सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 Figures to the right indicate full marks.
 उजविकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Text: Prose and Poetry

Q.1. Translate any **two** of the following:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे भाषांतर करा.

- a] अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि। तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे। अथ खो अनाथपिण्डको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो नाथपिण्डको गहपति भगवन्तं एतदवोच—“अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धि भिक्खुसङ्घेना”ति। धिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन। अथ खो अनाथपिण्डको गहपति भगवतो अधिवासनं विदित्वा उद्वायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि।

उत्तर:- क्रमशः चारिक करीत, भगवान जेथे श्रावस्ती आहे, तेथे पोहोचले. तेथे श्रावस्तीत भगवान अनाथपिण्डकच्या जेतवन आरामात विहार करीत होते. तेव्हा अनाथपिण्डक गृहपती जेथे भगवान होते तेथे आला. येऊन भगवंतांना अभिवादन करून एक बाजूला बसला. एक बाजूला बसलेल्या अनाथपिण्डक गृहपतीने भगवंतांना म्हटले,—“भन्ते, भगवान भिक्खूसंघासहित उद्याचे माझे भोजन स्वीकर करावे.” भगवंतांनी मौन राहून स्वीकर केले. तेव्हा अनाथपिण्डक गृहपतीने भगवंतांची स्वीकृती जाणून, आसनावरून उठून, भगवंतांना अभिवादान करून, प्रदक्षिणा करून निघून गेला.

- b] “सद्धा तरति ओघं, अप्पमादेन अण्णवं।
 वीरियेन दुक्खमच्चेति, पज्जाय परिसुज्झति” ॥
 “कथं सु लभते पज्जं, कथं सु विन्दते धनं।
 कथं सु कित्तिं पप्पोति, कथं मित्तानि गन्थति।
 अस्मा लोका परं लोकं, कथं पेच्च न सोचति” ॥
 “सद्दहानो अरहतं, धम्मं निब्बानपत्तिया।
 सुस्सूसं लभते पज्जं, अप्पमत्तो विचक्खणो ॥

उत्तर:- 4. (मनुष्य) श्रद्धेने (संसाररूपी) ओघ पार करतो, सावधानतेने (जागृतीने संसार) सागराला पार करतो. पराक्रमाने (उत्साहाने) दुःखाला समाप्त करतो. आणि प्रज्ञेने परिशुद्ध होतो.

5. (मनुष्य) चांगल्या प्रकारे प्रज्ञा कसा प्राप्त करतो. चांगल्या प्रकारे धन कसा मिळवतो. चांगल्या प्रकारे यश (किर्ती) कसा प्राप्त करतो. आणि चांगल्या प्रकारे मित्र कसे जोडतो? इहलोकातून पारलोकात जाऊन, शोक कशामुळे करीत नाही.

6. निर्वाणप्राप्तीसाठी अर्हताच्या (ज्ञानी लोकांच्या) धर्मोपदेशावर श्रद्धा ठेवणाऱ्या, अप्रमादी आणि बुद्धीमान (मानसाने) श्रद्धापूर्वक धम्म ऐकल्याने प्रज्ञा प्राप्त होते.

- c] “माकासि पापकं कम्मं, मा तात दुग्गतिं अगा।
 सचे इच्छसि पेच्च सुखं, विरम पाणवधा असंयमा” ॥
 “तस्साहं वचनं सुत्वा, सुखकामस्स हितानुकम्पिनो।

2

Q.P. Code:

नाकासिं सकलानुसासनिं, चिरपापाभिरतो अबुद्धिमा ॥
“सो मं पुन भूरिसुमेधसो, अनुकम्पाय संयमे निवेसयि।
‘सचे दिवा हनसि पाणिनो, अथ ते रत्ति भवतु संयमो’ ॥

उत्तर:-5. (त्याने मला म्हटले), तू हे पापकर्म करू नकोस, तातू! आपल्यासाठी) दुर्गतीला जाण्याचा मार्ग बनवू नकोस, जर मृत्यूनंतर सुखाची इच्छा असेल, तर ह्या प्राणीवधाच्या कर्माचा त्याग कर आणि हे असंयमीत जीवन जगणे सोडून दे.

6. (माझ्या) सुखाची इच्छा कारणाच्या त्या हितचिंतक (हितैसी) अनुकंपा करणाऱ्याचे हे वचन ऐकून सुद्धा कुशलाचे अनुकरण केले नाही, मी मूर्ख त्या पापाचरणात निरंतर रममान राहिलो.

7. त्या विपूल प्रज्ञा, बुद्धीमानाने माझ्यावर अनुकंपाकरण्यासाठी व संयमीत कारणासाठी मला पुन्हा समजाविले, जर तू दिवसा प्राण्याची हिंसा करतोस, तर मग रात्री त्यावर संयम ठेव.

Q.2. Give reference to context any two of the following:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

a] “ठितो अहं, अङ्गुलिमाल, त्वञ्च तिष्ठा”ति।

उत्तर:- अङ्गुलिमालो:- “मी थांबलो, अंगुलीमाल, तुच थांब.”

b] “यागुं देथ, भत्तं देथ, खादनीयं देथा”ति।

उत्तर:- उपालिदारकवत्थु:- “भूक लागली आहे. आम्हाला खिचडी द्या, भात द्या, भोजन द्या.”

c] “माता पुत्तो पिता भाता, अय्यका च पुरे अहुं।

उत्तर:- महापजापतिगोतमीथेरीगाथा:- मी पूर्वी कोणाची आई, पुत्र, पिता, आजी होते.

Q.3. Answer any two of the following:

[20]

खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा.

A] Fill in the blanks. (रिक्त्या जागा भरा.)

१. तेपि चोरस्स अङ्गुलिमालस्स हत्थत्थं गच्छन्ती”ति। (हत्थत्थं / पाणवधा)

२. ददेय्य उजुभूतेसु, विप्पसत्तेन चेतसा ॥ (सम्पुण्णो / ददेय्य)

३. कुद्धं अप्पटिकुज्जन्तो, सङ्गामं जेति दुज्जयं ॥ (सङ्गामं / अप्पमादेन)

४. “ततो सो चोदितो मय्हं, सिक्को वचनं करो। (पापिच्छ / सिक्को)

५. “तस्स मे सहायो सुहदयो, सद्धो आसि उपासको। (उपासको / सकटानि)

B] Complete the verses. (ओळी पूर्ण करा.)

१. अस्सोसि खो उपालिदारको मातापितूनं इमं कथासल्लापं।

२. “कालो, भन्ते, निद्धितं भत्त”न्ति।

३. “अहो मे मानसं सिद्धं, सङ्गप्पो परिपूरितो।

४. “बहूनं वत अत्थाय, माया जनयि गोतमं।

५. जीवितं तस्स पापियो, रजं वहेति अत्तनो ॥

3

Q.P. Code:

C] Match the pairs. (जोडया जुळवा)

१. सक्य	पुत्तिया
२. बोधि	सत्तो
३. मित्त	अमच्चा
४. दक्खिण	बाहु
५. पाप	सङ्कप्पं

Q.4. Attempt any **two** of the following:

[20]

खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा .

A] Conjugate the following verbs as directed in the bracket. (कंसात सांगितल्याप्रमाणे खालील धातू चालवा.)

- i) भास (भविष्यकाळ- Future Tense) ii) पस्स (वर्तमानकाळ- Present Tense)
iii) धाव (भूतकाळ- Past Tense)

भविष्यकाळ
भास = बोलणे

पुरिस	एकवचन	अनेकवचन
पठम पुरिस	भासिस्सति	भासिस्सन्ति
मज्झिम पुरिस	भासिस्ससि	भासिस्सथ
उत्तम पुरिस	भासिस्सामि	भासिस्साम

वर्तमानकाळ
पस्स = पाहणे

पुरिस	एकवचन	अनेकवचन
पठम पुरिस	पस्सति	पस्सन्ति
मज्झिम पुरिस	पस्ससि	पस्सथ
उत्तम पुरिस	पस्सामि	पस्साम

भूतकाळ
धाव = धावणे

पुरिस	एकवचन	अनेकवचन
पठम पुरिस	धावि, अधावि	धाविंसु, धावुं, अधाविंसु, अधावुं
मज्झिम पुरिस	धावि, अधावि	धावित्थ, अधावित्थ
उत्तम पुरिस	धाविं, अधाविं	धाविम्ह, अधाविम्ह

B] Conjugate the following Moods as directed in the bracket. (कंसात सांगितल्याप्रमाणे खालील धातू अर्थ चालवा.)

- i) गण्ह (आज्ञार्थ- Imperative Mood) ii) भिन्द (संकेतार्थ- Conditional Mood)
iii) तन (विद्यर्थ- Potential Mood)

आज्ञार्थ

गण्ह = ग्रहण करणे, घेणे

पुरिस	एकवचन	अनेकवचन
पठम पुरिस	गण्हतु	गण्हन्तु
मज्झिम पुरिस	गण्हाहि	गण्हथ
उत्तम पुरिस	गण्हामि	गण्हाम

4

Q.P. Code:

संकेतार्थ
भिन्द = भेद करणे

पुरिस	एकवचन	अनेकवचन
पठम पुरिस	अभिन्दस्सा	अभिन्दस्संसु
मज्झिम पुरिस	अभिन्दस्से	अभिन्दस्सथ
उत्तम पुरिस	अभिन्दस्सं	अभिन्दस्सम्हा

विद्यर्थ
तन = पसरणे

पुरिस	एकवचन	अनेकवचन
पठम पुरिस	तने, तनेय्य	तनेय्युं, तनुं
मज्झिम पुरिस	तनेय्यासि	तनेय्याथ
उत्तम पुरिस	तनेय्यामि	तनेय्याम

C] Read the given passage and answer the questions thereon. (in Pali)

दिलेला उतारा वाचा आणि पालि भाषेतून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. तदा महारक्खितो नाम तापसो पञ्चसततापसपरिवारो हिमवन्ते वसित्वा लोणम्बिलसेवनत्थाय जनपदचारिकं चरन्तो इन्द्रपत्थनगरं पत्वा राजुय्याने वसित्वा सपरिसो पिण्डाय चरन्तो राजद्वारं पापुणि। राजा इसिगणं दिस्वा इरियापथे पसन्नो अलङ्कृत महातले निसीदापेत्वा पणीतेनाहारेण परिवसित्वा “भन्ते, इमं वस्सारत्तं मम उय्यानेयेव वसथा”ति वत्वा तेहि सद्धि उय्यानं गन्त्वा वसन द्वानानि कारेत्वा पब्बजितपरिक्खारे दत्वा निक्खमि। ततो पट्टाय सब्बेपि ते राजनिवेशने भुञ्जन्ति। राजा पन अपुत्तको पुत्ते पत्थेति, पुत्ता नुप्पज्जन्ति।

(१) महारक्खितो तापसो कुहं वसित्वा, कस्स अत्थाय जनपदचारिकं चरिं?

उत्तर:- तदा महारक्खितो नाम तापसो पञ्चसततापसपरिवारो हिमवन्ते वसित्वा लोणम्बिलसेवनत्थाय जनपदचारिकं चरिं

(२) महारक्खितो नाम तापसो कुहं पत्वा कुहं वसित्वा सपरिसो पिण्डाय चरन्तो किं पापुणि?

उत्तर:- महारक्खितो नाम तापसो इन्द्रपत्थनगरं पत्वा राजुय्याने वसित्वा सपरिसो पिण्डाय चरन्तो राजद्वारं पापुणि।

(३) राजा कस्मा पुत्ते पत्थेति?

उत्तर:- राजा अपुत्तको पुत्ते पत्थेति।

Q.5. Write short notes on any two:

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा .

[20]

a) Explain the ethical importance of ‘अक्कोससुत्त’.

‘अक्कोससुत्ता’ चे नैतिक महत्व स्पष्ट करा.

b) Explain the importance of ‘जेतवनविहारानुमोदना’.

‘जेतवनविहारानुमोदना’ चे महत्व स्पष्ट करा.

c) Write a detail note on ‘धम्मचरियसुत्त’.

‘धम्मचरियसुत्ता’वर सविस्तर टीपा लिहा.

d) Point out the uniqueness of the ‘मिगलुद्धकपेतवत्थु’.

‘मिगलुद्धकपेतवत्थु’ ची विशेषता स्पष्ट करा.